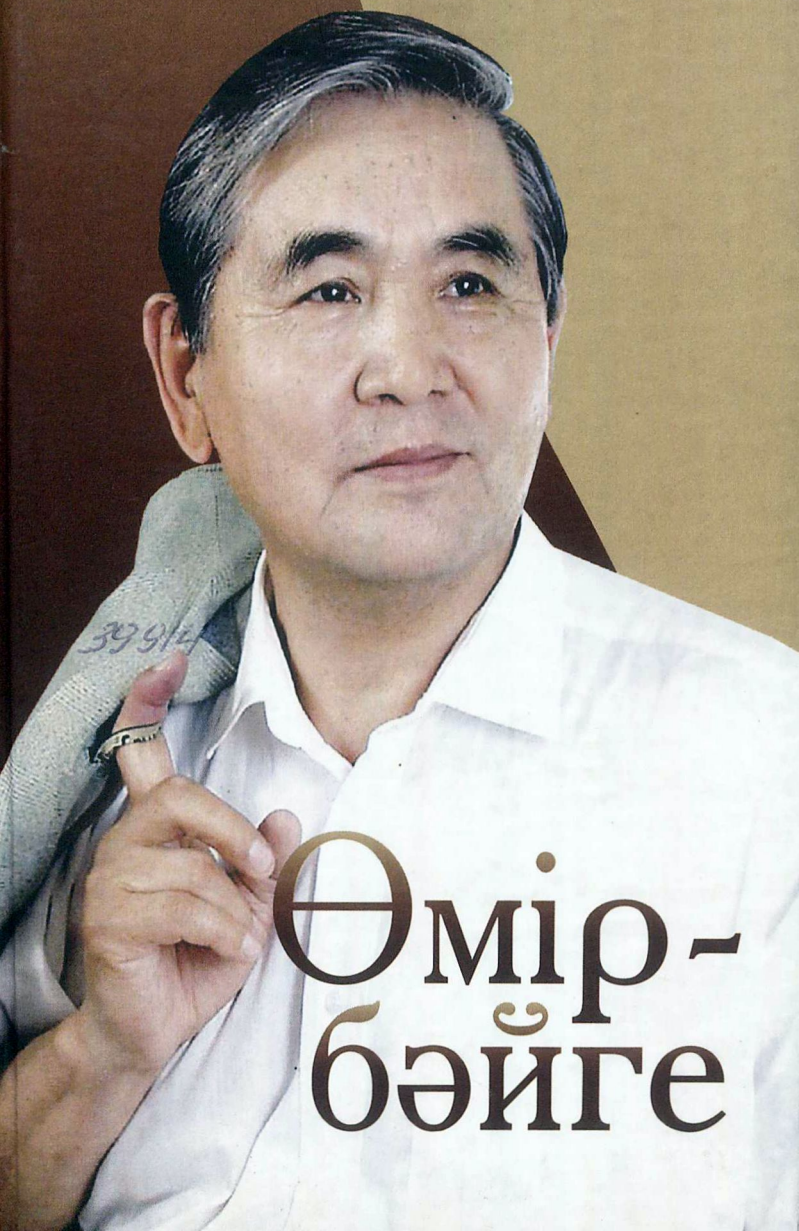

84.5K, 23
3-96

Есләм Зікібаев

399/4

Өмір-
бәйге

Есләм Зікібаев

Өмір-
бәйге

Өлеңдер, толғаулар, поэмалар

*Солтүстік Қазақстан облысының әкімі
Т.А. Мансұровтың қолдауымен шығарылды*

Құрастырған: Ж.Қ. Сүлейменов

3 96 Есләм ЗІКІБАЕВ

ӨМІР – БӘЙГЕ. Өлеңдер, толғаулар, поэмалар. – Астана: “Фолиант”, 2007. – 248-бет.

ISBN 9965-35-135-X

39914

Көзі тірісінде оқырманға оннан артық жинағын ұсынып, жыр-сүйер қауымның ыстық ілтипатына бөленген белгілі ақын, публицист Есләм Зікібаевтың бұл кітабына таңдамалы өлеңдері мен толғаулары кезінде орыс тіліне аударылған еңбектері топтастырылды.

3 4702250202
00(05)-07

ББК 84 Каз 7-5

012

© Ж.Қ. Сүлейменов,
құрастыру, 2006

ISBN 9965-35-135-X «Солтүстік Қазақстан облысының әкімі Т.А. Мансұровтың қолдауымен шығарылды» баспасы, 2007

**областная библиотека
им. С. МУКАНОВА
г. Петропавловск**

АҚҚУ – ҒҰМЫР

Кез келген ақын туралы өткен шақта сөз сабақтау қиын. Өйткені ақынның аты өлмейді. Уақыт қандай ұшқыр десек те, отты да ойлы жырларымен оқырмандарының жүрегіне жол тапқан, поэзия деп аталатын сырлы әлемнің төріне туын нық тіккен ақындардың кескін-келбетін де, артына қалдырған асыл сөздерін де көмескілей алмайды. Осындай сырлы сезімдерге толы, отты да ойлы жырларымен халқының жүрегіне терең ұялаған аяулы ақындарымыздың бірі – Есләм Зікібаев.

Есләм Зікібаев тума талант, жыр айдынына есейіп барып ескек салса да, есесін жіберген жоқ. Жыр бәйгесі атты ұлы додада басқалардан қара үзіп кетпесе де өз оқырманын тапты, оларды талғампаздығы мен тереңдігіне тәнті етті.

Әуелі “Егемен Қазақстан”, “Жетісу”, “Ұлан” сияқты басылымдарда журналистік жұмыс атқарып, өзінің қарымды қаламгер екенін танытып, қыруар тәжірибе жинақтаған Есләм кейінгі ширек ғасырда ат басын бірыңғай жырға бұрып, өндірте еңбек етті. Осы уақыттың ішінде онға жуық өлеңдер кітабы жарық көрді. Осыларды аударып қарап, ақтара шолып шыққанда Есләм ақын және табиғатынан тума ақын деген бір ғана тұжырымға тірелесің. Оның үстіне

кейбіреулердей саусағын сорып отырмай, қара сөзде де, өлең сөзде де төгіліп, егіліп кететін ақын.

*Кешегі Абай, Мағжан, Қасымдардың
Артында қалған ұшқын жасыннанмын, –*

деп өзі жырлағандай, адамдық пен адалдықты ту етіп, аққу арманын аялап өткен ақынға жалғандық пен жалтақтық жат. Есләм Зікібаев көп ақынның бірі емес, жыр көшін бастаған жүйріктер шоғырында ойып алар орны бар, азаматтық үні асқақ ақын.

Өлең – ақынның өмірі, сыры, шыны, қуанышы, сүйініші, реніші, мұңы, қысқасы қаламгердің сөзі – өзі. Осы ақиқатты Есләм Зікібаев та жақсы түсінген. “Қанша жармассаң да, жүйріктің жалынан үнемі айрылмаймын дегеніңмен, бір күні сусып сауырынан сыпырылып түсеріңді білесің. Фәнидің алдамшылығын ілгерілі-кейінді талай ғұлама ақындарымыз айтып өткен. Алдағы ең үлкен бағалаушым – сөз қадірін ұғатын ел-жұртым болса, басты мұрат сол” деуі содан.

Ел жүрегінде сақталатын, аты қалған ақын болғандықтан, Есләм Зікібаев есімін ауызға ала тұрып, оның артында қалған азды-көпті мұраларын зерделеп, тілеулес оқырманы ретінде әдебиетімізден алатын орнын бағалау парыз.

Әдебиетіміздің тарихынан білетініміздей, өткен ғасырдың алпысыншы жылдарынан бастап қазақ топырағында кейін үлкен ақындар болып толысқан бір шоғыр дарындар шықты. Мұқағали Мақатаев, Қадыр Мырзалиев, Жүмекен Нәжімеденов, Кәкімбек Салықов, Тұманбай Молдағалиев, олардан сәл кейін жерлесіміз Есләм Зікібаев өлең өлкесіне орда орнатты.

Осы дарындар ұлы көшті бастап қазақ жырына жаңа екпін, соны леп әкелді. Бұл көшкеруеннің ішінде біз сөз етіп отырған Есләм Зікібаевтың да орны бөлек екенін оның оқырмандары жақсы біледі.

Әдебиетімізде ағалардың інілерге көз қырын салып, жақсысын жақсы, жасығын жасық дейтін жанашыр лебізі болғаны қандай ғанибет. Қалай дегенмен де сол ірі ақындардан, ағалардан лайықты бағасын алу ақынды қанаттандырады, терісін түзеп, дұрысын дамыта түседі. Осы ретте Есләм Зікібаев шығармашылығына арнап айтылған мына лебіздерді сырт қалдыра алмаймыз.

Әдебиетіміздің ақсақалдарының бірі, марқұм Әбділда Тәжібаев:

“Есләм менің ойымда жүрген дәмелі, үміт артатын інілерімнің бірі болғандықтан, оның “Ақ қайнар” деген атпен топталған өлеңдерін шын ықыласпен оқып шықтым. Жинақта барлығы 85 өлең бар екен. Бір жерге бас қосқан осыншалық көп өлең оқушысын “тойдырмайды”, үнемі бірінен соң бірі тартып отырады. Әрбір жырдың өз әуені, өз сыры бар. Есләм тақырып жағынан кілең жаңалық айтады деу қиын. Бірақ бізге мәлім тақырыптардың өзі де Есләмша жырланып, жаңғырып отырады. Өйткені талантты ақынның өлеңді поэзиялық дәрежеге көтеретін өнері көп, аспаптары мол” десе, жерлес ағасы, қазақтың ғұлама ғалымдарының бірі Евіней Бөкетов: “Ақ қайнарыңды” алғалы недәуір болды, кітаптың ықшамдылығы қандай жақсы – бірді-екілі қалтама салып жиналыстарға да бардым – сөйлеушілердің сөзі жалпылама болса, “Ақ қайнарға” үніліп отырдым. Үлкен рахмет! Жазғандарыңды жүрекпен, тебіреніспен жазды екенсің, бұл ақындықтың шын белгісі ғой. Талабың өсіп, шабытың ұлғая берсін. Ақын інім табылғанына қуанып та жүрмін” – деген ақ тілек арнайды.

Ал, Есләмнан сәл үлкендігі бар ақын Қадыр Мырзалиев:

“Есләм күй таңдайтын, бап тілейтін ақын тәрізді. Оның сирек жазатыны да содан шығар. Өткен ғасыр өкілдерімен салыстырғанда қазіргі заман қаламгерлері шабыт жөнінде сиректеу айтады. Бұрын шабытты дарын иесінің өзін мүлдем ерекше алымды сәттері деп түсінсе, бүгінде кейбір ағайындар оны жұмыс процесі ғана деп ұғады. Есләм біздің байқауымызша, алғашқы топты қалайтын тәрізді.

*Ақын менен шабыттың жаны бірге,
Шабыт өлсе, ақын да өлді деп біл! –*

дейді ол. Есләм шабытының жемісі – “Ақ қайыңдар”.

Сөз жоқ, ақынға берілген анық та ақық баға. Марқайтады, көңілді өсіреді, қанат бітіреді. Оның үстіне бұл лебіздер Есләмнің алғашқы “Ақ қайнар”, “Ақ қайыңдар” сияқты жыр жинақтарын оқығаннан кейін айтылған пікірлер.

Ал, Есләм содан бері де ондаған жаңа жыр жинақтарын шығарып, өлеңді өндіре жазды. Өзі айтқанындай, оның жырына шабыты үнемі жан бітіріп отырды.

Есләм ақындығының астарын аңдау қиын емес. Оны оңай түсінуге болады. Алайда жыры оңайлықпен жазылмағаны әбден аңғарылады. Ақын қиыннан келістіріп, кестелі өрнек таппайынша жанына маза жоқ екенін сезесің. Соның арқасында тамсандыратын таңсық өлең, дәмді жыр қолыңа тиеді. Ақын үніне зер салшы, қандайлық екпін, өрлік, қуат барын аңғарасың.

*Халқым – Әкем,
Мөлдірім! Тұнығым да!
Құдірет-күш жатқандай бұл ұғымда.
Әкем барда ақиық қырандаймын,*

*Тастүлекпін түлеген тұғырымда.
Халқым – Барым,
Ұлы Анам! Ұлы Бабам!
Өрем биік, шалқыған құбылам ән.
Өтсін жылдар жел қанат зымыраған,
Қорқынышты болмайды бірі маған.
Халқым барда, мен әлі жас сәбимін,
Халқым барда, жас ару жырым аман!*

Есләм – туған жер, Отан, Ел, халық ұғымын асқақ ұстанған ақын. Ол табаны жерге тиіп тұрғанда жауы жеңе алмайтын алып Антейдей зор қуатқа ие болып шыға келеді. Өйткені, осы ұғымдардан зор күш-қуат, жігер, пәрмен даритынын біледі.

Оның өлеңдерінде жасандылық жоқ. Есләм оқырманна да, міншіл сыншыларына да осы қасиетімен жаққан ақын.

*Тағдыр мені әкетсе де қайда алып,
Туған жерге ораламын айналып, –*

дегені оның көрегендігі емес пе.

Оның балауса жырларына ағалық ақ тілегін арнағандар жас Есләмнің жасамыс ақынға айналарын аңдаған ғой. Соны айғақтағандай, Есләм лебізі зор екенін көтерген тақырыбы, қозғаған ойы, бұларды жыр тілімен әшекейлеп, мәнерлеп беруінен табамыз.

*Қия алмай қызығып көргенім,
Тұс пе едің армандай, өң бе едің.
Сағынып, сарылып шөлдедім,
Аяулы ауылым – Өрнегім!*

Есләмнің Өрнегі – кіші Отаны. Ұлы Отан саналатын Қазақ еліне деген бүкіл махаббаты осы жерден басталады. Сонда Есләм жыры сарқырама сынды кері бұрылмайтын тасқынға,

зор қуатты ағынға айналып кетеді. “Дана – халық”, “Дала – жұмақ”, “Отанның қадірін білер ме” дегендей тақырыптардағы өлеңдері өрлік, туған елді әспеттеу, перзенттік парыз сынды зор қасиеттерді қастерлейді.

Есләм қандай бір ақын сияқты көңіл-күйдің пернесін баспай кете алмайды. Оның лирикасы – тұнып тұрған көңіл сыры. Қуанышы, қайғысы, шаттығы, наласы алдыңнан атойлап шығады. Қуанып та қалатын, қуарып та қалатын кезін өлеңімен өрнектеп, бірде өзіңді қуантып, бірде мұңайтып, түрлі сезімге бөлейді.

Оның үстіне Есләм өлеңді айырықша сезімталдықпен жазатындықтан, елтіп, оның сол көңіл күйіне елігіп, ере бересің.

*Таусылып татар дәмім көреріммен,
Ерте-кеш пе, әйтеуір өлемін мен.
Сол күндер кім болғаным айтылады
Шежіре – өмір сыры өлеңіммен, –*

дегені соның дәлелі емес пе.

*Бір күніме бір күнім,
Ұқсамайды, бір ұқты?
Жай-күйімді білді кім,
Жанымды кім жылытты?*

Осындай жырлардан соң ақын жанының азабын қалайша сезбессің.

Иә, Есләм сынды қарымы айрықша мол, шабыты шалқар, өлеңі өрнекті де кестелі, сезім көкжиегі зор ақынның барлық мұрасын бір ауыз сөзге сыйғызып бағалау қиын және де ол мүмкін де емес. Аз айтасың, жеріне жеткізбегендей, көңілің толмай тұратыны да содан.

Осындай дарындылықтың астары оның туған жерінің, біздің асыл өңіріміздің табиғи тектілігінен бе дейсің. Өйткені, осы ақ қайың-

дармен көгілдір көлдер тұнған тамаша өлкенің
өр перзенттері жеткілікті ғой. Ұлы Мағжан,
Сәбең мен Ғабең, Сафуан сияқты алыптары-
мыздың нәр алған жерінің жалғасты ұрпағы
болып Есләм жыр әлемінде жалындай жар-
қырап өтті.

*Ертең той, әрі балаң, әрі ақын боп,
Біріндей шырағыңның жанатын көп,
Ұшар ем дауылдардың арасымен,
Көңілім – құс, әттең дүние-ай, қанатым жоқ! –*

деп Есләмнің өзі жырлағандай, оның өзі ара-
мызда болмаса да, рухы жүргені анық!

Есләм жырларының бір топтамасын “Өз аға-
лар, жанашыр ақылшылар” деп айдарлағаны
оның дүниеден өткен немесе көзі тірі ірі ақын
ағаларына, өзі тәңірдей табынатын таланттарға
арнаған ыстық ілтипатын сездіреді.

Әсіресе, ұлы Мағжанның ақталуы, оның
жырларының халқына қайта оралуы Есләм жү-
регiнiң кiлтiн тауып, шабытының дариясын
шалқытып жіберген. Ол өмірде ешқандай да-
рын иесiнiң, әсiресе ақынның өзiнiң алдында-
ғы айдарлы алыптарсыз жұлдызы жарқыра-
майтынын сезгендей жырлайды. Ақын “Дүние
жалған” атты жыр жинағында Мағжанға ар-
налған інжу-жырларының бір шоғырын ла-
ғылдай жарқыратып жайып салған. “Ұрпақтан
ұрпақтарға кетеді атың”, “Биік тұрсың бәрі-
нен”, “Мәңгілік аты – Мағжан өн”, “Әлдиле,
өлім, әлдиле” дегендей бірнеше сүбелі өлең-
дерін ұлы ақынға арнайды.

*Тіршіліктің жүрсе де емін нәрінен,
Құтылмайды тәңірінің кәрінен.
Өлгеніңмен “Өмір сүріп” жүргеннің
Көкте Күндей биік тұрсың бәрінен,
Мағжан аға, олар сенен әлі кем, –*

десе,

*Жасарып арман,
Жасанып алған сән далам,
Көгінде – қыран,
Жерінде жыр-ән самғаған.
Бабаларым мен бабаларымды жалғаған,
Оралды қайта мәңгілік аты Мағжан-ән,
Есілдің бойы тебіреніп бүгін, тербеліп,
Шырқаған сәтте қосылып тұрғандай
барғалам! –*

деп толғанады.

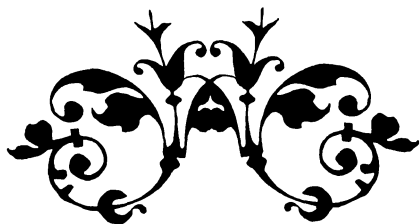
Ұлы ақынға арнаған келесі жырында оның ізімен торыққандай болып, алайда томаға-тұйық қалмай “Әлдиле, өлім, әлдиле” деп Мағжанша қайта жырлайды. Осылайша ойын ақтара келе:

*Қандай мұң бар жаныңда, ән-күйіңде,
Өлмес жырың еліңмен мәңгі бірге.
Қазақ барда сен барсың, Мағжанаға,
Тербеле бер өлімнің әлдиінде!
Өлім күйі – тәтті күй,
Балқысын жаны бал күйге.
Ұйықтасын жаны тербеліп,
Әлдиле, өлім, әлдиле! –*

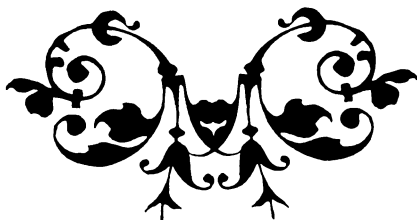
деп өлеңді екпінді сезіммен тәмамдайды.

Есләмнің осы сезімі аға ақындарға деген зор ілтипаттан, інілік махаббаттан жаралғаны айдан анық. Ақынның сезімді селт еткізер, жүрекке шуақ ұялатар жырлары жүректі толқытады, ойға шуақ, бойға қуат құяды. Оқи бересің, әсерлене түсесің.

Жарасбай СҮЛЕЙМЕНОВ

ӨЛЕНДЕР

САҒЫНДЫМ, ӨРНЕК

Сағындым, Өрнек,
Сағындым сені, аяулым,
Сағыныш кейде түсірер жанға қаяу-мұң.
Өзіңнен асқан мекен-жай бар деп білмеймін,
Дүниенің маған көрсетсе-дағы қай ауылын.

Сұлу да емессің,
Таласқан көкпен тауың жоқ.
Майысып тұрған миуалы бақша-бауың жоқ.
Ерекше біткен болмысыңды да айта алман:
Алардай көздің жауын! – деп.

Аумағың болса,
Ауыз толтырып айтар ем,
Бірақ та сені таппаймын іздеп картамен.
Сонда да маған
Өзіңнен ұлы жер жоқтай,
Өзіңе қарап тұрған секілді жарты әлем.

Сағындым, Өрнек,
Мен үшін өзің ерексің,
Шалғайда-дағы жүресің дәйім жебеп шын.
Қысылсам-дағы,
Қуансам-дағы керексің,
Асылы сенен артық ауылдар көп шығар,
Бірақ та саған не жетсін
Бірақ та саған не жетсін.

АРМЫСЫҢДАР, АНАЛАР

Армысыңдар, Аналар?
Қалайсыңдар –
Бас иген ақ бас құздар, арай шыңдар.
Батырға күш,
Ақынға шабыт берген
Сендерді ақын жыр етпей қалай шыдар!

Мен де сондай арманшыл бір ұлыңмын,
Жеткенінше, аз-көп пе, ғұмырымның.
Жырлап өтем Ананың өз арманын,
Жырлап өтем Ананың ұлылығын.

Жылытсам деп келемін Ел – Отанды,
Ақ тілеулі Аналар, бер батаңды.
Өздеріңдей шуақ боп құйыламын,
Нұрға ораймын солайша жер-жаһанды.

Сол үшін мен әлемдегі Аналардың
Махаббатын,
Мейірімін қалап алдым.
Қалап алдым жылуын көздерінің –
Ондай күшті басқадан таба алар кім?

Кім білмейді Ананың қасиетін,
Алдына ажал – зұлымдық бас иетін.
Есті түгіл,
Әумесер есерің де –
Тынып тыңдар оның бар өсиетін.

Абзал жүрек Аналар!
Армысыңдар?
Барлығың да есен-сау бармысыңдар.
Сендер менің жанымды нұрға ораған
Арманымдай кіршіксіз мәңгі шыңдар.

Армысыңдар, Аналар?
Қалайсыңдар,

Көлегейлеп күн көзін қарайсыңдар.
Ақ тілеу,
Ақ махаббат,
Пәк сезімді
Ту еткен арайсыңдар –
Сендерді ақын жырламай қалай шыдар.

ӘКЕ ӨСИЕТІ

39914
Әкем ылғи айтатын:
Іс түскендей болса, балам, басыңа
Жұрт көзінше жасыма.
Сумаңдаған сырт көздерге сыр берме
Сынамаққа келсе-дағы қасыңа.
Бәлкім олар аяған боп досыңдай,
Қиын сәтте осындай
Бермек болар қол ұшын.
Тек бетіңнен тая көрме сол үшін,
Қиналсаң да өт сын-көпірден тосылмай.

Аяулың да,
Асылың да –
Ар-намысың,
Алдырма!
Оны алдырсаң, тиянақ жоқ алдында.
Ар жолыңда өзің өлсең, өліп кет,
Азабын да,
Мазағын да көріп тек.
Бірақ, балам, алда мені,
Артта өзіңнің ұлынды
Мәңгі ұятқа қалдырма.
Үй салғандай іргетасын мықты ғып,
Мұны әкеме өз әкесі ұқтырып,
Айтқан екен,
Мен де ұлыма осы сөзді қалдырам,
Ұрпақтардан ұрпақтарға жалғасатын құт біліп!

ӨЛЕҢ ЖАЗУ...

Өлең жазу –
Әрі азап,
Әрі бақыт.
Ойларыңды жия алмай,
жамыратып.
Кей түндері сыр аулап,
кірпік ілмей,
Қалғанын да білмейсің таңың атып.

Өлең жазу –
Әрі азап,
Әрі бақыт,
Басқа өмірден кірмейді жадыға түк.
Шабытсыз шақ жандырып тозағына,
Шабытты шақ жіберер жадыратып.

Өлең жазу –
Әрі азап,
Әрі бақыт
Кейде сезім серпілер.
Жалын атып.
Кейде бір сөз келмейді орайыңа,
Қалғандай-ақ бойына қаны қатып.

Өлең жазу –
Әрі азап,
Әрі бақыт,
Сезімімді әлдилеп,
Ән уатып.
Көтерілер көңілдің күн шуағы –
Ойласаңыз, осының бәрі уақыт.

Өлең жазу –
Әрі азап,
Әрі бақыт,
Нысанадан алғандай бәрін атып,

Қандай жақсы оралсаң ой-сонардан
Өзіңді де,
Өзгені жадыратып.
Қызыл арай нұрланып, таңың атып.

Өлең жазу –
Әрі азап,
Әрі бақыт!

ҚАЛДЫРЫП ЖАСТЫҚ ЖАҒАНЫ

Ақжол толқындар жағаны жатыр ұрғылап,
Жартасқа соғып.

Бір шапшып көкке,
Бір құлап.

Алыста –
Айдын төсінде жалғыз жел қайық
Кетіп барады сағымға батып, бұлдырап.

Қарап тұрмын мен –
Көріністен сонау көз алмай,
Толқынмен ойнап,
Делебем кей сәт қозардай.
Жел қайықпенен жүргендей бейне сезінем,
Айдын бетінде алау-арманнан оза алмай.

Тербетіп солай тағдыр – өзеннің толқыны,
Кім білсін,

Мына тірлікте қанша толқыдық.

Ризамын бірақ,
Ризамын әр кез өмірге
Арнамды дәйім,
Арманға қойса толтырып.

Осынау сәттер –
Толқын тербеген қас қағым,
Оралып ойға:

Балауса шағым,
Жас шағым,

Келеді мына айдындағы үлкен өмірді
Жағалаудағы жартастан қайта бастағым.

Барады қайық,
Қайрылмай кетіп барады.
Ағады өзен,
Өмір де бірге ағады.
Солармен бірге –
Барамын мен де ілесіп,
Қалдырып жастық жағаны,
Қалдырып жастық жағаны.

БАҚЫТТЫМЫН

Шыным,
Сырым,
Жарылғаным ағымнан,
Мен бұл күйден қайтіп,
Қашан арылам.
Сенсең жаным,
Сенсең, сені күніне
Күніге мың көріп жүріп сағынам.

Күлермісің,
Амалым не –
Күлсең күл,
Тілерім тек,
Көңіліңді шын сендір.
Көрінеді төбем көкке тигендей,
Көз алдымда аққуым боп жүрсең кіл.

Бұл азапқа төзбедің не,
Төздің не –
Көңіл ояу,
Тарс жұмулы көз мүлде.
Сезімімді бере алмайтын секілді,
Құдіреті «Ғашық» деген сөздің де.

Тәңір мені айырмасын барымнан,
Сағым сынып,
Тауым кейде шағылған.
Қиын екен,
Қиын екен бәрінен
Күніне мың көріп жүріп сағынған.

Кешір, жаным,
Артық кетсем өлшемнен,
Буырқанды көңіл деген көл селмен.
Бақыттымын өмір бойы өзіңе
Сағынышым сарқылмастан өлсем мен!

СЕНІ КӨРМЕСЕМ...

Алатауымдай баурайы майса, жоны қар –
Мына ғұмырдың тарам да тарам жолы бар.
Сан тарау соқпақ сабылтып жүріп,
 Кейде адам
Бірімен-бірі ойда жоқ жерде жолығар.

Біздер де солай,
 Тосыннан тосын жолықтық,
Беймәлім әзір, қуандық, әлде торықтық.
Сыр жасырмайтын жәудір көздер-ақ
 сөйлесті,

Сенсіз – мен,
 Менсіз сен жоқ екенсің,
 Соны ұқтық.

Әрине қиын сезімнің жүгін көтерген
Сырымды сыртқа жайып алдым-ау бекер мен,
Ризамын, қалқам, сонда да болса тағдырға,
Сені көрмесем,

 Арманда бөлкім кетер ме ем.
Күтіп жүргендей бақыт боп келер таңды алда,
Сені көрмесем,
 Кетер ме ем шыннан арманда.

Ризамын, қалқам, ризамын осы тағдырға,
Сенің барыңды білдірген мына жалғанда.

ДАЛА МЕКЕНІ

Ассалаумағаләйкүм, Дала мекен,
Мен сені сүйем елден ала бөтен.
Жолға шықсам,
Жабырқап қалмайын деп,
Бір уыс топырағыңды ала кетем.

Ала кетем алысқа өзімменен,
Таусылмасын сағынып төзім деген.
Кәдуілгі жолсерік болады ол
Беймаза сәттерімде көз ілмеген.

Көз ілмеген шақтарда сыр ақтарып,
Көрінеді ол туған жер сияқтанып.
Айтқаныма сенбесең,
О, бауырлар,
Сағынып көр аулыңды жырақ барып.

Жырақ барып ойлап көр ауылыңды,
Ата-анаңды,
Ағайын,
Бауырыңды...
Көз алдыңа келеді тізбектеліп,
Өзен, көлі,
Тасы мен тауы күллі.

Ақ қайыңдар –
Айға ашқан алақанын,
Ақша гүлдер –
Қарсы алған дала таңын,
Көз алдыңа келеді тізбектеліп,
Қаз, үйректер өргізген балапанын.

Құрбыларың –
Жайнаған қыр гүліндей,
Қызғалдақтар қырмызы
Нұрлы күндей.
Өз ортаңда осынау қасиетіңді,
О, туған жер,
Қалайша жүрдім білмей.

Заңғар таулар
Тұратын мұз бөктеріп,
Көз алдыңнан өтеді тізбектеліп.
Соның өзін сағыныш самалыңмен
Аймалайсың алыстан іздеп келіп.

Міне, солай,
Мен үшін Дала мекен,
Сүйем оны өзгеден ала-бөтен.
Қайда жүрсем жанымды жылытсын деп,
Бір уыс топырағын ала кетем.

ҰЙҚЫҢ, ЖАНЫМ, ҚАНДЫ МА?

Шырқ айналып терезеңнің алдына
Бұлбұл қонды,
Ұйқың, жаным, қанды ма?
Тәтті әуенмен тамылжыған таңдағы
Жүрегімнің сағынышы барды ма?

Алаулаған ақ жанымдай
Таң мына,
Саған, қалқам, сәуле түсіре алды ма?
Түсіре алса,
Сол сәуледей мөп-мөлдір
Менің тұнық махаббатым бар мына.

Бұлбұл әне,
Тербетеді әнменен,
Албырайды,
Балбырайды бал денең.

Жаныңдағы сұлулықтың шын сырын
Ұғына алмай жүр ме екенмін әлде мен?

Тербеткенде,
Төбіренткенде құс келіп,
Тәтті ұйқыда жаттың ба әлде түс көріп,
Аялаған әнші құсқа қызығып
Үш бұрылдым,
Терезеңе үш келіп.

Шырқ айналып терезеңнің алдына,
Әнмен тербеп манаураған таңды да,
Бұлбұл қонды –

Жүрегімнің жаршысы
Тұршы, жаным,
Ұйқың әбден қанды ма,
Ұйқың әбден қанды ма?

СЕНСІН ЕЛІҢ

Балам!
Сен мінекей жоғары білім алдың,
Тек ойлама:
Деп енді тынығармын.
Ізденбесең, інжуін бермейді өмір
Алдыңда әлі
Шыңдалып, шынығар күн.

Арайлаған алау нұр таңың мына,
Сындырмасын қиындық сағыңды да.
Аялаған анаңдай,
Әмбе әкеңдей –
Еліңе бер барыңды,
Бағыңды да.
Тірлігіңнің алда атар таңы қанша,
Мерей – Елің ерім де тани алса.
Әке сөзі –
Жадында сақта, балам,

Сенің бағың –
Еліңнің бағы жанса.
Өмір солай үйреткен сырын маған,
Жан-тәніңмен осыны ұғын, балам,
Елің сүйсе,
Ерсің сен еңсең биік,
Ел сүймесе...
Атама,
Күнің қараң.
Әке сөзі –
Жадыңда сақта, балам!
Жаманнан без,
Жақсыны жақта да әман.
Ерім деп емірене сенсін елің,
Ер емес –
Ел сенімін ақтамаған.

ЖАЙЫМДЫ СҰРАМА, АНА

Қалайсың деп жайымды сұрама, ана,
Мен емеспін кешегі бұла бала.
Ойшыл етіп жіберген бұл күндері
Зеңгір аспан,
Шет-шексіз мына дала.

Қалайсың деп жайымды сұрама, ана,
Артық кетсем, айыптап сынама да...
Еркелеуді кейде өмір көтермейді,
Ара түсер сен жоқсың бұл арада.

Айтары не,
Келмесе, келсе де әлім,
Тағдырын көп ойлаймын мен солардың.
Мен солардың саулығын тілеп жүрем,
Өйткені сол саулықтан енші аламын.

Мақтаушы ең ғой қайыспас қайсарды көп,
Арамзаның бетін бір қайтарды деп.

Соның бәрін енді ұқтым,
Үйретті өмір
Балаң қазір кеткендей байсалды боп.

Айта алмаймын,
Нені ұқтым, нені ұқпадым,
Өмірден көп сырлардың көріп бәрін.
Кейде опық жеген де кездерім бар
Алдамшының сөзіне сеніп қалып.

Темірқазық мен үшін пәктік деген,
Содан болар
Ісім көп нақ бітпеген.
Аңғалдықпен алданған кездеріме
Енді есеп беріп жүрмін сақтықпенен.

АСАУ

Ат үйрету
үлкен өнер әлі де,
Жел бітірер жасты қойып, кәріге.
Ауыздықпен арпалысқан асауға
Ер салсам дер тамам жұрттың бәрі де.

Батыл болып көрінуге құмар ел,
Батыр болып көрінуге құмар ел,
Өзіңе-өзің сенсең ғана ондайда,
Білегінді сыбан-дағы шыға кел.

Екпінімен құлататын тауды да,
Асау-асау алған ерді бауырына.
Ондай кезде сен де асау бол, жігітім,
Жалтақтама,
Аңсарың шын ауды ма.

Кең далада ылдиы бар,
Өрі бар...
Асау қандар арашасыз жолығар.

Қардың басын қар алады дегендей
Сонан соңғы әуселесін көріп ал.

Малда да бір кезігеді марқасқа,
Бәлкім оны байқамайсың алғаш та.
Ал, ол сені салған жерде-ақ таниды,
Жасық болсаң,

Ат жалына жармаспа.

Аптығын шын басам десең жүйріктің
Жалпақ жонда құйындай бір құйғытқын.
Сонда ғана ол құдіретіңе бас иіп,
Тағзым етер тартқанына бұйрықтың.

Бас қамшыны,

Тақымыңды қыс-тағы,

Көрген жанның қансын көңіл құштары.
Елестесін дүйім елге сол замат
Жас асаудың пырақ болып ұшқаны.

Орал содан ұзақ жолда алданбай,
Тақым жазып,

Құмарың бір қанғандай.

Өмір – жарыс,

Жазығында көсіліп,

Асау-дағы,

Сен де үйреніп қалғандай.

МЕН ҚОРҚАМЫН

Мен бақыттан қорқамын баяны жоқ,
Мен шабыстан қорқамын аяңы жоқ.
Мен қорқамын достықтан,

Бір жауықса,

Дұшпаннан да қауіпті

Аяры жоқ.

Баянсызы бақыттың мастандырып,
Болар дәйім тұрғандай аспан күліп.